

Žans Monē — Eiropas Savienības tapšanas vienojošais spēks

Žans Monē 1888 - 1979

Franču politiskais un ekonomiskais padomdevējs Žans Monē sevi veltīja Eiropas integrācijas lietai. Viņu iedvesmoja Šūmana plāns, kurš paredzēja Rietumeiropas smagās rūpniecības apvienošanu.

Ž. Monē bija no Konjakas reģiona Francijā. Pēc skolas pabeigšanas 16 gadu vecumā viņš ārzemēs ceļoja kā konjaka izplatītājs, vēlāk arī kā bankieris. Abu pasaules karu laikā viņš ieņēma augstus amatus saistībā ar rūpnieciskās ražošanas koordinēšanu Francijā un Lielbritānijā.

Kā Francijas valdības augstākā līmeņa padomdevējs viņš bija galvenais iedvesmotājs 1950. gada 9. maija Šūmana deklarācijai, kuras rezultātā tika izveidota Eiropas Ogļu un tērauda kopiena, ar ko tiek saistīta Eiropas Savienības dzimšana. No 1952. līdz 1955. gadam viņš bija tās izpildvaras pirmais priekšsēdētāja vietnieks.

Jaunība

Žans Omērs Marija Gabriels Monē piedzima 1888. gada 9. novembrī Konjakas pilsētā Francijā. Pēc skolas beigšanas 16 gadu vecumā tēvs viņu aizsūtīja uz Londonu strādāt ģimenes konjaka tirdzniecības uzņēmumā, jo bija atskārtis, ka dēla izcilās komunikācijas spējas padara viņu īpaši piemērotu karjerai starptautiskā uzņēmumā. Un patiešām, viņš jau no agrīna vecuma ceļoja pa pasauli kā godāts un veiksmīgs uzņēmējs.

Pirmais pasaules karš

Viņa pieteikums iestāties armijā 1914. gadā tika noraidīts veselības stāvokļa dēļ. Lai varētu kalpot savai valstij citādi, viņš iesniedza Francijas valdībai priekšlikumu, kā labāk koordinēt kara laika piegādes ar Lielbritāniju. Šis priekšlikums tika apstiprināts, un Francijas prezidents viņu iecēla par ekonomisko starpnieku starp Franciju un tās sabiedrotajiem.

Tā kā kara laikā viņš bija parādījis lieliskas profesionālās spējas, viņu 31 gada vecumā iecēla par Nāciju Līgas ģenerālsekretāra vietnieku, kad to izveidoja 1919. gadā. Kad 1923. gadā nomira viņa tēvs, viņš atgriezās Konjakā un veiksmīgi uzlaboja situāciju tolaik pagrīmušajā ģimenes uzņēmumā. Dažu turpmāko gadu laikā, pateicoties pieredzei starptautiskajās finansēs, viņš cieši iesaistījās dažādu Austrumeiropas valstu, piemēram, Rumānijas un Polijas, finanšu reorganizācijā, bija padomdevējs Ķīnas valdībai, kur nodarbojās ar dzelzceļa tīkla reorganizāciju, un palīdzēja izveidot banku Sanfrancisko.

Otrais pasaules karš

Otrā pasaules kara sākumā Ž. Monē atkal piedāvāja savus pakalpojumus tēvzemei un kļuva par priekšsēdētāju Francijas-Lielbritānijas komitejā, kas tika izveidota, lai koordinētu abu

valstu apvienotās ražošanas jaudas. Viņš pārliecināja V. Čērčilu un Š. de Gollu, britu un franču vadītājus, izveidot pilnīgu abu valstu politisko savienību, lai cīnītos pret nacismu, bet pēdējā brīdī šo plānu neizdevās īstenot.

Ž. Monē plāns

Pēc tam Ž. Monē piedāvāja savus pakalpojumus Lielbritānijas valdībai, kura viņu nosūtīja uz Ameriku uzraudzīt iepirkumus kara vajadzībām. Viņš atstāja lielisku iespaidu uz Amerikas prezidentu F. Rūzveltu, drīz vien kļuva par vienu no viņa uzticamajiem padomdevējiem un mudināja viņu paplašināt militārās tehnikas ražošanas jaudu Amerikā, vēl pirms ASV bija iesaistījušās karā.

1943. gadā Ž. Monē kļuva par biedru Francijas Nacionālās atbrīvošanās komitejā — tā bija de facto Francijas trimdas valdība Alžīrā. Tieši šajā laikā viņam pirmo reizi pilnībā izveidojās skaidrs vienotas Eiropas redzējums, lai tajā atgūtu un uzturētu mieru. Komitejas sanāksmes laikā 1943. gada 5. augustā Ž. Monē paziņoja: “Eiropā nebūs miera, ja valstis tiks atjaunotas, pamatojoties uz nacionālo suverenitāti. (...) Eiropas valstis ir pārāk mazas, lai garantētu savām tautām nepieciešamo labklājību un sociālo attīstību. Eiropas valstīm ir jāveido federācija (...)” 1944. gadā viņš uzņēmās atbildību par valsts modernizācijas un attīstības plānu, kura mērķis bija atdzīvināt Francijas ekonomiku un pārkārtot valsti pēc kara.

Žans Monē atklāj pirmo čuguna ražotni Eiropas Ogļu un tērauda kopienā.

Šūmana deklarācija

Pēc tam, kad viņa plāns bija pieņemts un īstenots, viņš tomēr sāka saprast, ka Eiropas rekonstrukcija un integrācija nenoris tik ātri, cik viņš vēlētos, un tā, kā viņš uzskatītu par pareizu. Pieaugot spriedzei starptautiskā mērogā, Ž. Monē saprata, ka ir pienācis laiks reāli rīkoties, lai panāktu Eiropas vienotību, un viņš un viņa komanda sāka izstrādāt Eiropas Kopienas koncepciju. 1950. gada 9. maijā Francijas ārlietu ministrs Robērs Šūmans Francijas valdības vārdā pasludināja tā saukto Šūmana deklarāciju. Šo deklarāciju bija ierosinājis un sagatavojis Ž. Monē, viņš piedāvāja visu Vācijas un Francijas ogļu un tērauda ražošanu pakļaut vienai Augstajai iestādei. Doma bija kopīgi organizēt šo resursu ražošanu starp divām visvarenākajām kontinenta valstīm, novēršot karu nākotnē. Tā kā Vācijas, Itālijas, Nīderlandes, Beļģijas un Luksemburgas valdības uz to atsaucās pozitīvi, šī deklarācija radīja pamatus Eiropas Ogļu un tērauda kopienai, kas bija priekštece Eiropas Ekonomikas kopienai un vēlāk Eiropas Savienībai.

Pēc neveiksmīgā mēģinājuma izveidot Eiropas Aizsardzības kopienas 1954. gadā Ž. Monē nodibināja “Eiropas Savienoto Valstu rīcības komiteju”. Šī komiteja tika izveidota, lai atdzīvinātu Eiropas integrācijas garu, un tā palīdzēja virzīt daudzus Eiropas attīstības un integrācijas notikumus, piemēram, kopējā tirgus un Eiropas monetārās sistēmas izveidi, Eiropas Padomes sammitus un Eiropas Parlamenta ievēlšanu vispārējās vēlēšanās.

Neskatoties uz to, ka Žana Monē oficiālā izglītošanās beidzās 16 gadu vecumā, viņš, par spīti visam, kļuva par daudzās jomās izcilu personību — starptautiska mēroga uzņēmējs, finansists, diplomāts un valstsvīrs. Tomēr viņš nekad netika ievēlēts par oficiālu valsts amatpersonu un tāpēc nekad neieguva oficiālu politisko spēku, lai īstenotu savus uzskatus. Pateicoties savam talantam diskutēt un pierunāt, viņš spēja pārliecināt Eiropas vadītājus strādāt kopēju interešu virzienā un saprast, kādas priekšrocības sniedz sadarbība.